

แนวทางการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อพัฒนาชุมชนคลองมอญ เขตลาดกระบัง

Tourism Activity Sustainable Tourism for Community Development in Khlom Mon, Lat Krabang

ภณสิทธิ์ อ้นยะ¹, กวีกันต์ กลั่นมา²

¹คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ, jabjune_jabjune@hotmail.com

²คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ, jabpanasit@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาชุมชนคลองมอญเขตลาดกระบังเพื่อเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับชุมชนคลองมอญ โดยใช้แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism) เป็นหลักวิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วยการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำชุมชน นักท่องเที่ยว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสำรวจและวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนคลองมอญมีจุดแข็งในด้านทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐาน การบริหารจัดการการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการวิเคราะห์นำไปสู่การเสนอแนวทางพัฒนา ได้แก่ (1) การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงนิเวศ (2) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนการท่องเที่ยว (3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนและภาคส่วนต่างๆ และ (4) การพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้สามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน

คำหลัก: การท่องเที่ยวโดยชุมชน, การพัฒนาชุมชน, การจัดกิจกรรมท่องเที่ยว, คลองมอญ

Abstract

The research titled Tourism Activity Models for Community Development in Khlom Mon, Lat Krabang Towards Sustainable Tourism aims to explore appropriate tourism activity development strategies for the Klong Mon community, based on the concept of Community-Based Tourism (CBT). The study employs both qualitative and quantitative research methods, including in-depth interviews with community leaders, tourists, and relevant organizations, as well as an assessment of the area's tourism potential.

The findings indicate that Klong Mon possesses strengths in its natural resources, cultural heritage, and unique local way of life. However, limitations remain in terms of infrastructure, tourism management, and community participation. The research suggests four key development strategies: (1) promoting cultural and eco-tourism activities, (2) improving tourism-related facilities and infrastructure, (3) fostering collaboration between the community and various stakeholders, and (4) enhancing the capacity of local residents to effectively manage tourism in a sustainable manner.

Keywords: Community-Based Tourism, Community Development, Tourism Activity Management, Klong Mon

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเชิงชุมชนเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีศักยภาพทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่โดดเด่น (UNWTO, 2021) เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่ที่มีชุมชนดั้งเดิมอาศัยอยู่และมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่น่าสนใจ หนึ่งในนั้นคือชุมชนคลองมอญ ซึ่งมีวิถีชีวิต วัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ อย่างไรก็ตาม การจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในชุมชนคลองมอญยังขาดแนวทางที่ชัดเจนและยั่งยืน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของชุมชนในระยะยาว (Boonchai & Chaiyasit, 2020)

การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนถือเป็นประเด็นสำคัญที่ได้รับความสนใจในหลากหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน หรือชุมชนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการท่องเที่ยวที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น พร้อมทั้งสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมในพื้นที่ (UNWTO, 2017) การศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจและมีความสำคัญในการนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) การศึกษานี้จะอาศัยแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) และแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community-based Tourism) เป็นกรอบในการวิเคราะห์และออกแบบรูปแบบกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เพื่อให้มั่นใจได้ว่าการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชนคลองมอญจะสามารถสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนในระยะยาว และรักษาเอกลักษณ์ของชุมชนให้คงอยู่ต่อไป (Goodwin, 2017)

ชุมชนคลองมอญ ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรมที่ยังคงความดั้งเดิม ทำให้พื้นที่นี้มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษางานวิชาการพัฒนาชุมชน (2023) พบว่าชุมชนดังกล่าวยังขาดกลไกที่ชัดเจนในการวางแผนและจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ทำให้ความพยายามในการพัฒนาไม่สามารถตอบโจทย์เป้าหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างเต็มที่จากการศึกษาพบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่จะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (Hall, 2019)

ดังนั้น การศึกษานี้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่สามารถเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนคลองมอญ เขตลาดกระบัง ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืนในระยะยาว โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนคลองมอญในด้านการอนุรักษ์และการพัฒนา โดยอาศัยแนวคิดจากทฤษฎีการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน (Chambers, 1994) และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ (Murphy, 1985) เพื่อสร้างแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและศักยภาพของพื้นที่

นอกจากนี้ การศึกษาในครั้งนี้ยังได้รวบรวมข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกกับคนในชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชน ตลอดจนชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารวิชาการและรายงานขององค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและสามารถนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับชุมชนคลองมอญ
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมความยั่งยืน และสอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของชุมชนคลองมอญ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวทางหรือรูปแบบการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับชุมชนคลองมอญ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในชุมชนอย่างยั่งยืน
2. เพิ่มศักยภาพของชุมชนคลองมอญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อันจะนำไปสู่การสร้างรายได้ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นแก่คนในชุมชน โดยไม่กระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมดั้งเดิม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “รูปแบบการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาชุมชนคลองมอญเพื่อเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ซึ่งเป็นเทคนิควิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่ใช้ทั้งวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จาก ผู้นำชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานทางการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชน ผสมผสานกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแจกแบบสอบถามแก่ชาวบ้านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานทางการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถเจาะลึกข้อมูลได้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

สำหรับวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ครั้งนี้ ได้กำหนดประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานทางการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชน และผู้นำชุมชน ดังต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานทางการท่องเที่ยวภาครัฐ จำนวน 2 ท่าน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการท่องเที่ยวภาคเอกชน จำนวน 2 ท่าน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้นำชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานทางการท่องเที่ยว
จำนวน 4 ท่าน

รวมผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสิ้น 8 ท่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) อีกแนวทางหนึ่งนั้น ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) โดยมีการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง หรือ การสัมภาษณ์แบบชี้นำ (Guided interview)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

3.1 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ วิธี คือ การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและการสัมภาษณ์เชิงลึก

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากการตรวจสอบข้อมูลครบถ้วนทุกประเด็นและมีความสมบูรณ์แล้วนำมาทำการวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน จากนั้นผู้วิจัยจึงได้แยกแยะข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจัดให้เป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์และเนื้อหาที่กำหนดไว้

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน หรือชาวบ้านในท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานทางการท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้นขนาดตัวอย่างสามารถคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ Cochran (1977 อ้างอิงใน กัลยา วาณิชยบัญชา, 2551, หน้า 74) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ซึ่งสูตรในการคำนวณที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

$$\text{สูตร } n = \frac{P(1-P)Z^2}{E^2}$$

การคำนวณจากสูตรขนาดตัวอย่างอย่างน้อยที่จะต้องใช้คือ 384 คน จึงจะสามารถประมาณค่าร้อยละ โดยมีความผิดพลาด ไม่เกินร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนั้นเพื่อความสะดวกในการประเมินผล และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่าง ซึ่งถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไข กำหนด คือต้องไม่น้อยกว่า 384 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย แบบสอบถาม มี 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบเลือกตอบ (Check list) เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา กลุ่มอาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของชุมชนคลองมอญ เขต ตลาดกระบี่

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของชุมชนคลองมอญ เขตตลาดกระบี่

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจะได้รับการ ทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliability Test) โดยใช้ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha) เพื่อทดสอบความน่าเชื่อถือของคำถามที่ใช้ในแต่ละด้าน พบว่าเท่ากับ 0.953 อยู่ในระดับดีมาก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลพร้อมกับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่

1. วิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่ 1 จะใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) มาอธิบายได้แก่ จำนวน หรือความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่ 2 จะใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) มาอธิบาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) มาอธิบาย

ผลการวิจัย

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำชุมชนคลองมอญ พบว่า ชุมชนมีศักยภาพทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจได้ เช่น การล่องเรือชมวิถีชีวิต การสาธิตการทำ หัตถกรรมพื้นบ้าน และการจัดกิจกรรมเชิงเกษตร อย่างไรก็ตาม ผู้นำชุมชนระบุว่า ความท้าทายสำคัญคือการขาดงบประมาณและความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว

ในส่วนของผู้แทนจากภาครัฐ เช่น สำนักงานเขตลาดกระบังและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ให้ข้อมูลว่า ทางหน่วยงานมีแผนสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงชุมชนผ่านโครงการพัฒนาเส้นทางทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและกิจกรรมฝึกอบรมด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวแก่ชุมชน แต่การดำเนินงานยังเผชิญกับปัญหาด้านงบประมาณและการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ยังไม่ทั่วถึง

ขณะที่ภาคเอกชน ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น รีสอร์ท ร้านอาหาร และบริษัทนำเที่ยว แสดงความสนใจในการร่วมมือกับชุมชนคลองมอญ แต่มีข้อกังวลเกี่ยวกับความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และมาตรฐานการให้บริการที่ยังต้องได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

จากผลการสัมภาษณ์ดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า ความร่วมมือระหว่างชุมชน ภาครัฐ และภาคเอกชนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในชุมชนคลองมอญให้เกิดความยั่งยืน โดยต้องมีการบูรณาการทรัพยากรและแนวทางการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อปี โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแสดงเป็นค่าแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 238 คน คิดเป็นร้อยละ 59.5 ส่วนใหญ่มีอายุ 31 - 45 ปีขึ้นไป จำนวน 278 คน คิดเป็นร้อยละ 69.5 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 60.2 มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000 – 25,000 บาท จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของชุมชนคลองมอญ เขต ลาดกระบังจะใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) มาอธิบาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation: SD) มาอธิบาย ดังตาราง 1 ต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวใน ชุมชนคลองมอญเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		
	μ	σ	แปลผล
1. กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม	4.36	0.77	มากที่สุด
2. การเผยแพร่วัฒนธรรมของชุมชน	4.38	0.79	มากที่สุด
3. การอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีที่ เกี่ยวข้อง	4.12	0.72	มาก
4. การผลิตสินค้าโดยชุมชนและใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น	4.18	0.70	มาก
5. ถิ่นเรือชมธรรมชาติและวิถีชีวิตของชุมชน	4.48	0.54	มากที่สุด

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		
	μ	σ	แปลผล
6. เวิร์คชอปงานหัตถกรรมท้องถิ่น	4.08	0.68	มาก
7. ชมการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน	3.98	0.82	มาก
8. ทำอาหารพื้นบ้านร่วมกับชาวบ้าน	4.22	0.57	มากที่สุด
9. โฮมสเตย์และการใช้ชีวิตร่วมกับชุมชน	4.25	0.74	มาก
10. การเก็บผลผลิตทางการเกษตร	4.14	0.69	มาก
11. การทดลองทำนา ปลุกข้าว หรือเลี้ยงสัตว์พื้นเมือง	4.10	0.83	มาก

สรุปผลการวิจัย

1. ศักยภาพและความท้าทายของการท่องเที่ยวชุมชนคลองมอญ

ศักยภาพของชุมชน ชุมชนคลองมอญมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่โดดเด่น สามารถพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เช่น การล่องเรือชมวิถีชีวิต การสาธิตการทำหัตถกรรมพื้นบ้าน และกิจกรรมเชิงเกษตร

ข้อจำกัดและความท้าทาย 1.ขาดงบประมาณในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว 2. ความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ทั่วถึง 3. ต้องมีมาตรฐานการให้บริการที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

2. ความคิดเห็นจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ภาครัฐ เช่น สำนักงานเขตลาดกระบังและ ททท. มีแนวทางสนับสนุนผ่านโครงการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและฝึกอบรมด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวแก่ชุมชน แต่ยังมีปัญหาด้านงบประมาณและการมีส่วนร่วมของชุมชน

ภาคเอกชน เช่น ผู้ประกอบการท่องเที่ยว ร้านอาหาร และรีสอร์ท ให้ความสนใจเข้าร่วมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แต่มีข้อกังวลเรื่อง ความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และมาตรฐานการให้บริการ

3. ข้อมูลประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม (400 คน)

ส่วนใหญ่เป็น เพศชาย (59.5%) กลุ่มอายุหลัก 31 - 45 ปี (69.5%) ระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี (60.2%) ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก (34%) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000 – 25,000 บาท (36.4%)

4. ความคิดเห็นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนคลองมอญ

การประเมินรูปแบบกิจกรรมโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) พบว่า กิจกรรมที่ทำให้เกิดความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวสูงสุด (ระดับมากที่สุด) คือ กิจกรรมล่องเรือชมธรรมชาติและวิถีชีวิตของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.48, SD 0.54) รองลงมาคือการเผยแพร่วัฒนธรรมของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.38, SD 0.79),

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 4.36, SD 0.77) และการทำอาหารพื้นบ้านร่วมกับชาวบ้าน (ค่าเฉลี่ย 4.22, SD 0.57) ส่วนกิจกรรมอื่นๆ นั้นอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนคลองมอญ เขตลาดกระบัง สามารถอภิปรายได้ดังนี้

ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนคลองมอญมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่โดดเด่น ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เช่น การล่องเรือชมวิถีชีวิต การสาธิตหัตถกรรมพื้นบ้าน และกิจกรรมเชิงเกษตร อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจำเป็นต้องมีการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของยุทธการ ไวยอาภาและคณะ (2566) เน้นย้ำถึงความสำคัญของการใช้นวัตกรรมในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

ความท้าทายในการพัฒนาผู้นำชุมชนระบุว่าการขาดงบประมาณและความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของภาวิขจรไพบุลย์และคณะ (2565) ที่พบว่าปัญหาหลักของการท่องเที่ยวโดยชุมชนคือความยุ่งยากในการปฏิบัติตามข้อกำหนดของหน่วยงานรัฐและการสื่อสารที่ไม่ชัดเจนระหว่างหน่วยงานและชุมชน

บทบาทของภาครัฐและภาคเอกชนแม้หน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานเขตลาดกระบังและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จะมีแผนสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงชุมชน แต่การดำเนินงานยังเผชิญกับปัญหาด้านงบประมาณและการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ไม่ทั่วถึง ขณะที่ภาคเอกชนแสดงความสนใจในการร่วมมือ แต่มีข้อกังวลเกี่ยวกับความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวและมาตรฐานการให้บริการ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของฐิตาภา บำรุงศิลป์และคณะ (2564) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ความคิดเห็นของประชาชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวจากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชน พบว่ากิจกรรมที่ได้รับการประเมินว่าส่งเสริมความยั่งยืนในระดับมากที่สุด ได้แก่ การล่องเรือชมธรรมชาติและวิถีชีวิตของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.48, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.54) การเผยแพร่วัฒนธรรมของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.38, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.79) และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 4.36, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.77) แสดงให้เห็นว่าประชาชนให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรมและรักษาสีเขียว

ข้อเสนอแนะ

1. คลองมอญมี ศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติ
2. จำเป็นต้องส่งเสริม ความร่วมมือระหว่างชุมชน ภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและมาตรฐานการให้บริการ

3. ควรเน้นกิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อให้เกิด การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนในระยะยาว

4. พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ

5. เพิ่มการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพคนในชุมชน

6. ส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น

สรุปโดยรวม คลองมอญมีความพร้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติ แต่ต้องได้รับการพัฒนาในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ความร่วมมือ และมาตรฐานบริการ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน. (2566). รายงานการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับชุมชน. สำนักงานพัฒนาชุมชนแห่งชาติ.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2551). การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows. กรุงเทพมหานคร:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฐิตาภา บำรุงศิลป์, รัตนะ ทิพย์สมบัติ, ชัตติยาภรณ์ มณีชัย, ชญานี วีระมน, ทิวาทิพย์ บาศรี,

อนงค์นาฏ โอัมประพันธ์, กชนิภา จันทร์เทศ, รัชนิกร จีสันเทียะ (2564) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนบ้านวังรี จังหวัดนครนายก วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 (2021): กันยายน - ธันวาคม 2564 (1 - 14)

ภาววิ ขจรไพฑูรย์, ประดิษฐ์ ชินอุดมทรัพย์, ณัฏพัฒน์ สุกใส ปัญหาของการท่องเที่ยวโดยชุมชนและหน่วยงานของรัฐบาลในจังหวัดชุมพร วารสารการบริหารปกครอง มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (2022): วารสารการบริหารปกครอง (ชื่อเดิม) (กรกฎาคม - ธันวาคม 2565) (99 – 115)

ยุทธการ ไวยอาภา, กวินรัตน์ อัฐวงศ์ชยากร, มนสิชา อินทจักร, เกวลิน หนูสุทธิ, วลัยลดา ถาวรมงคลกิจ, เทพ ประมินทร์ พงษ์พานิช (2566) การจัดการทรัพยากรท้องถิ่นด้วยนวัตกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ปีที่ 6 ฉบับที่ 4 (2566): ตุลาคม - ธันวาคม 2566 (107 – 123)

Boonchai, P., & Chaiyasit, N. (2020). Community-Based Tourism in Thailand: Challenges and Opportunities. Bangkok: Tourism Research Institute.

Chambers, R. (1994). Sustainable Rural Livelihoods: Practical Concepts for the 21st Century. Institute of Development Studies, Discussion Paper 296.

Goodwin, H. (2017). Responsible Tourism: Using Tourism for Sustainable Development. Oxford: Goodfellow Publishers.

Hall, C. M. (2019). Tourism and Sustainable Development: Exploring Principles and Practice. London: Routledge.

Murphy, P. E. (1985). Tourism: A Community Approach. Methuen.

United Nations World Tourism Organization (UNWTO). (2017). Sustainable Tourism for Development: Guidebook. UNWTO Publications.

UNWTO. (2021). Tourism and the Sustainable Development Goals – Journey to 2030. Madrid: United Nations World Tourism Organization.